

Fostran till kultur

När president Mitterand vunnit det franska presidentvalet och en fransk vänsterregering trädde till för första gången på över tjugo år, var det inte bara på det ekonomisk-politiska området som en expansiv socialdemokratisk politik började genomföras. Också på kulturpolitikens område gjordes en socialdemokratisk rivstart. Redan i den nya regeringens allra första budget mer än fördubblades statsanslagen till kulturändamål, och året därpå gjordes ytterligare en kraftig anslagsuppräkning.

Svensk kulturpolitik kännetecknas av sin strävan efter bredd, av att man på olika sätt vill fånga in stora grupper vanliga människor och göra dem delaktiga av ett aktivt kulturskapande. En stor flora av statliga och kommunala stödformer fördelas på många olika vägar till en rad kulturyttringar. Metoden att kanalisera stora summor skattemedel till keramikkurser och litteraturcirkel i folkrörelse-regi är nog ganska svensk. Men även om det inte är möjligt för fransmännen att tillämpa precis samma metoder, så är det helt klart vilken som är rörelseriktningen. Det traditionellt så elitistiska Frankrike rör sig nu i "svensk" riktning.

Fortfarande torde dock Sverige ha en relativt sett större kulturbudget än kulturnationen Frankrike, i synnerhet om man tar hänsyn till de betydande åtaganden som görs av de svenska kommunerna. Betyder det att Sverige också har en mer avancerad kulturpolitik än Frankrike? I hur hög grad är det överhuvud rimligt att mäta ett lands kulturpolitiska standard genom antalet anslagsmiljoner?

Det är svårt att komma ifrån att här finns ett *visst* samband. Det vi förstår med kultur i trängre bemärkelse har i alla

tider haft svårt att klara sig på renodlat kommersiell bas. Mecenatskapet i en eller annan form – förr i form av rika furstar, i dag i form av främst stat och kommuner, vissa fonder etc – är en förutsättning för att många konstarter överhuvudtaget skall kunna bestå och utvecklas. Det beror inte alltid på att dessa konstarter är för exklusiva, att de saknar en tillräcklig efterfrågan från publiken (det finns en betalningsvillig publik för oändligt många fler föreställningar på Drottningholmsteatern, men det finns en fysisk gräns för vad som kan åstadkommas).

Likasa är det uppenbart att vi för vissa konstarter, tex bildkonsten, har ett "diskonteringsproblem" – en tavla eller en skulptur kan kanske avnjutas under hundratals år, men det vill till särskilda arrangemang om konstnären i sin livstid skall kunna uppbära visningsersättningen från kommande generationer konstluskare. En aktiv kulturpolitik i ett modernt, nivellerat industrisamhälle kräver därför det offentliga medverkan på olika sätt. Men denna medverkan behöver inte alltid ha karaktär av omfattande statliga subventioner, av att staten "håller för folket obegripliga kulturyttringar under armarna". Det är tvärtom både möjligt och önskvärt med ökade inslag av "marknadsanpassning" i det offentliga stödet.

Hur ser då den kulturella standard ut som vi i Sverige köpt oss med alla statliga och kommunala anslagsmiljoner?

Under senare tid har vår omfattande satsning på bredd och amatörkultur kommit att ifrågasättas, inte minst av de yrkesmässiga kulturskaparna och deras organisationer. De hävdar att politikerna

i grund och botten inte är särskilt intresserade av de professionella kulturskolorna, och att en oproportionerligt stor del av samhällets kulturella stöd består av subventioner till allmänhetens fritidsverksamhet. Den kritiken är inte helt obefogad.

Det finns i Sverige, på alla områden utom idrottens, en rädsla för det professionella, det högkvalificerade och exklusiva, som i många lägen verkar hämmande. Det är desto mera beklagligt som det inte behöver finnas någon motsatsställning mellan satsning på bredd och satsning på kvalitet. Vad som t ex åstadkommit av musikalisk folkfostran genom våra kommunala musikskolor under de senaste tio, femton åren kan inte nog lovordas; det har lyft Sverige upp på en musikalisk nivå som man knappast trott vara möjlig. Men vad är det för fobier som driver socialdemokratiska kommunalpolitiker att motarbeta allt som tenderar att bli *verkligt* högklassigt och därmed framgångsrikt – såsom i Stockholms fall Adolf Fredriks musikskola?

Just på detta område illustreras annars värdet av kulturpolitiska satsningar som syftar till fostran för kultur. Ty det långsiktiga målet bör självfallet vara att nå en sådan kulturell bildningsnivå i landet att

folks spontana efterfrågan gör stora delar av kulturen självbärande. (Helt kan den aldrig bli det.)

I den strävan är det inte bara, eller kanske ens främst, de för kulturpolitiken öronmärkta miljonerna som skall räknas. För fostran till kultur har vi ju också skolan. Men samtidigt som vi åstadkommit en berömvärd upprustning av den musikaliska fostran i landet har motsatsen skett när det gäller t ex litteraturstudiet i våra skolor. Den nedrustningen, inklusive den som skett ifråga om utbildning av lärare i svenska, är något av en kulturell katastrof. Inga litteraturstöds miljoner i världen kan kompensera för en skolpolitik som sätter böcker och litteraturläsning i strykklasse.

Frankrike må ha en bit kvar innan det når vår per-capita-satsning för kulturella ändamål över den statliga budgeten. Det är förresten möjligt att de aldrig får de statsfinansiella möjligheterna att nå därhän. De har emellertid den ovanskliga fördelen att kunna bygga på ett gediget bildningsarv i sitt skolväsen. När skall vi i Sverige inse att vi måste återge skolan en av dess viktigaste roller, nämligen att överföra kulturarvet mellan generationerna?